HUOLTOVARMUUSKESKUS
FÖRSÖRJNINGSBEREDSKAPSCENTRALEN
NATIONAL EMERGENCY SUPPLY AGENCY

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

28.4.2022

Asiantuntijalausunto: VNS 1/2022 vp Ajankohtaisselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta

Huoltovarmuuskeskus (HVK) on tutustunut VNS 1/2022 vp Ajankohtaisselontekoon turvallisuusympäristön muutoksesta. HVK keskittyy lausunnossaan valiokunnalta saamansa pyynnön mukaisesti alkutuotannon näkökulmasta erityisesti lukuun 4 (taloudelliset vaikutukset ja varautuminen), sekä VAP viljelijäjärjestelmään. Näkemyksenään valtioneuvoston ajankohtaisselontekoon turvallisuusympäristön muutoksesta ja erityisesti sen luvusta 4 (taloudelliset vaikutukset ja varautuminen), sekä selonteon merkityksestä VAP viljelijäjärjestelmän kannalta Huoltovarmuuskeskus esittää seuraavaa:

Selonteossa käsitellään laajasti yhteiskunnan kokonaisturvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Nämä tekijät ovat hyvin kuvattu, eikä HVK:lla ole niihin lisättävää. Se, kuinka kokonaisturvallisuus laajasti Suomessa toteutuu, vaikuttaa suoraan tai vähintäänkin välillisesti myös varautumisen mahdollisuuksiin ja huoltovarmuuteen. Huoltovarmuus ja siihen liittyvät varautumisjärjestelyt vastaavasti ovat kriittisen tärkeä kokonaisturvallisuuden peruspilari.

Venäjän hyökkäyksellä on selonteossa kuvattuja suoria ja välillisiä vaikutuksia talouteen ja varautumiseen. Tuotantopanosten ja raaka- aineiden hinnat ovat nousseet voimakkaasti, eikä tilanteeseen ole odotettavissa lähiaikoina muutosta. Vaikutukset ovat globaaleja, mutta osa niistä vaikuttaa voimakkaimmin EU-alueella. Alkutuotannossa on jo ennen Venäjän hyökkäyssotaa ollut käynnissä kannattavuuskriisi, jota Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset ovat edelleen pahentaneet. Alkutuotannon kannattavuus on kyettävä valtion sekä markkinatoimijoiden toimenpitein turvaamaan, jotta riittävä ruoan omavaraisuus kyetään myös jatkossa Suomessa varmistamaan.

Viljan voimakas hinnannousu on luonteeltaan huoltovarmuuteen välillisesti, globaaliin kaupan kautta Suomeen välittyvä asia. Toinen talouteen ja myös huoltovarmuuteen vaikuttava tekijä on rehuvalkuaisen saatavuus ja hinta. Suomeen on aikaisemmin tullut Venäjän kautta rehuvalkuaista ja nämä tavaravirrat on jo nyt käännetty länsisuuntaisiksi. Ukrainan merkitys on koko EU:n rehusektorille huomattava. Maa tuottaa yli 50 prosenttia maailman auringonkukkaöljyn vientivolyymistä ja yli 60 prosenttia auringonkukasta saatavasta valkuaisrouheesta. Rapsivalkuaisen viennissä Ukraina on Kanadan jälkeen tärkeimpiä viejämaita noin 16 prosentin osuudella vientimarkkinoista. Ukrainan rapsivalkuaisen viennistä noin 90 prosenttia suuntautuu EU-markkinoille. EU:n rehusektori tulee kilpailemaan entistä voimakkaammin rehuvalkuaisen saatavuudesta ja tämä heijastuu myös hintoihin.

Rehuvalkuaisen ohella keskeinen alkutuotannon tuotantopanos, lannoitteet ja niiden raaka-aineet ovat muodostaneet aiemmin vahvan Venäjäriippuvuuden. Suomen osalta tämä on jopa EU:ta keskimääräistä suurempi. Elintarvikehuollon osalta lannoitesektorin suorat vaikutukset ja rehusektorin luonteeltaan enemmän välilliset vaikutukset tulevat todennäköisimmin olemaan keskeisimmät varautumiseen vaikuttavat tekijät tulevina kasvukausina.

Raaka-aineiden uudet logistiset järjestelyt ja niiden toimintavarmuus vaativat myös erityistä huomioita Suomen sisällä, kun materiaalivirrat järjestellään yritysten toimesta pikaisesti uudelleen. Meriliikenteen häiriöttömyydellä sekä satamien toimintavarmuudella tulee näin ollen olemaan jatkossa kasvava merkitys. Lisäksi kriittistä on kyetä turvaamaan mahdollisimman kustannustehokkaasti Suomen satamien ja tehtaiden välinen logistiikka. Kustannustehokkainta olisi pyrkiä mahdollistamaan tarvittavilta osiltaan kuljetukset myös rautatiekuljetuksina satamien ja tehtaiden välillä.

Suomessa on siviiliyhteiskunnan ja puolustusvoimien välillä hyväksi havaittu VAP järjestelmä (vapautettu aseellisesta palveluksesta), jossa huoltovarmuuden kannalta välttämättömiä henkilöitä ja/tai työkoneita varataan siviiliyhteiskunnan tarpeisiin. Järjestelyllä varmistetaan myös sotatilanteessa riittävät resurssit siviiliyhteiskunnan puolella, joka tukee samalla myös sotilaallista huoltovarmuutta. Tavoitteena on, että niin Puolustusvoimilla kuin siviiliyhteiskunnallakin olisi myös mahdollisen sotatilan vallitessa riittävä ja tarkoituksenmukainen henkilöresurssi ja kalusto käytettävissään.

VAP järjestelmä perustuu vapaaehtoisuuteen ja tällöin asiasta tiedottaminen ja neuvonta mahdollisia VAP henkilöitä ja asiaa hallinnoivia viranomaisia kohtaan on keskeistä. VAP varausesitykset ja niiden käsittely toteutetaan alueellisesti. Toimintaa tullaan kehittämään edelleen huoltovarmuusorganisaation alueellisen ohjelman kautta. HVK ja alkutuotantopooli ovat myös kehittämässä yhdessä Traficomin ja Puolustusvoimien kanssa traktoreiden ja työkoneiden varausjärjestelmää.

Johtaja — Jaakko Pekki

Valmiusasiamies — Juha Mantila

HUOLTOVARMUUSKESKUS
FÖRSÖRJNINGSBEREDSKAPSCENTRALEN
NATIONAL EMERGENCY SUPPLY AGENCY

26.4.2022

Dokumentti on digitaalisesti allekirjoitettu. Allekirjoittajien ja dokumenttien tiedot:

Dokumentti

Tiedosto	Tarkistesumma
Maa-ja metsätalousvaliokunta 28.4.2022.pdf	75c9fce163d7dcae34be1be7ff63d81684f1193319433f8d9adc9c0d7884369a52b7625762ac8ed27e2262769ac1d55b64c20f2825d006403b9c13b4192dfc0d

Allekirjoittajat

Allekirjoitus	Päivämäärä
Jaakko Pekki *Tunnistautumistapa: sähköposti* *Allekirjoitustapa: Käsin allekirjoitus*	26.4.2022

Dokumenttien aitouden varmentaminen

Prosessin luontihetkellä kaikista allekirjoitukseen liitetyistä dokumenteista on laskettu tarkistesumma SHA-512 algoritmilla. Varmennuslinkki ohjaa sivulle jossa voitte selvittää onko hallussanne oleva dokumentti sama joka prosessiin on alun perin liitetty ja se jonka olette allekirjoittaneet.

https://secure.nesa.fi/verify.cgi?link=u5HN9c3CLvMGn7U9s7lLhY1uIqPlbeNbHwk1rvv515LlJG0dlB